

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 3-5 ปี เพื่อให้ผู้จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ รวมทั้งให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น โดยกำหนดหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ว่า ต้องจัดการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการศึกษาโดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งนี้เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาสมองตามลำดับขั้นตามศักยภาพและนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ คือ (กรมวิชาการ, 2546 : 8) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยยังมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ (กรมวิชาการ, 2546 : 9)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน (กรมวิชาการ, 2546 : 16) 1) คือ ประสพการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็กช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็กช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อ และ ช่วยวางแผนการจัดประสพการณ์ในแต่ละวัน และ 2) สาระที่ควรเรียนรู้ จะกำหนดเฉพาะ หัวข้อ ไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย สาระที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวเด็ก และเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งสาระการเรียนรู้ทั้งสอง ส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสพการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้ง ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กรมวิชาการ, 2546 : 16) ประสพการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก 2) ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม คุณทริยภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ฯลฯ และ 4) ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกตการจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา (กรมวิชาการ, 2546 : 18 – 23)

สรุปได้ว่าทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 นั้น ได้จัดอยู่ในประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้าน สติปัญญา

สำหรับการจัดประสพการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3 - 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสพการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียก

แตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจ (กรมวิชาการ, 2546 : 50)

นอกจากนี้ยังพบว่า สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สามารถนำมาบูรณาการได้ทุกกิจกรรม ใน 6 กิจกรรมหลักคือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะนำสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เข้ามาบูรณาการในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แม้ว่ากิจกรรมช่วงนั้นจะเอื้อต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ก็ตาม และขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังขาดวิธีการสอนที่ให้โอกาสเด็กในการค้นพบความรู้ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง โดยมากเด็กจะมีโอกาสเรียนรู้คณิตศาสตร์ในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาที่ใช้เพียงสื่อจากบัตรเกมเท่านั้น ซึ่งทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมและการรับรู้ถึงสิ่งที่ตนกระทำอยู่ (กรมวิชาการ, 2546 : 57)

เนื่องจากเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นแบบนามธรรม การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีสื่อเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจของเด็กในสิ่งที่ป็นรูปธรรมทางคณิตศาสตร์ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเด็กจะอยู่นิ่งนาน ๆ ไม่ได้ จะต้องมีการเล่นอยู่เสมอ ความสนใจมีช่วงสั้น การสอนคณิตศาสตร์ จึงจำเป็นต้องนำเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ มาใช้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจการเรียน เรียนด้วยความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจง่าย ทั้งยังเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนอีกด้วย (ทองระย้า นัยจิต, 2541 : 193)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จึงสามารถจัดในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของเด็ก ดังนั้นการใช้นิทานเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ชอบฟังนิทาน (สุนีย์ เพ็ญชัย, 2540 : 127) นอกจากนี้ นิทานจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้บางครั้งสามารถสอดแทรกข้อคิดคติหรือคุณธรรมนำไปด้วยก็ได้ นิทานถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็กเป็นอย่างมาก นิทานช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านหนังสือ ช่วยในการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ช่วยสร้างจินตนาการให้กับเด็ก เป็นการสร้างพื้นฐานในการฟัง ฝึกการสมาธิในการฟัง (พรทิพย์ วิน โกมินทร์, 2530 : 7) ซึ่งเวลาเด็กฟังนิทานเด็กแต่ละคนจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป บางคนจะนั่งฟังอย่างตั้งใจ บางคนชอบพูดสอดแทรกขึ้นมา บางคนชอบพูดเรื่องที่ตนรู้มาเล่าเสริมให้ฟัง ตามปกติแล้วเด็กจะชอบให้ครูอ่านนิทานให้ฟังบ่อย ๆ แล้วนั่งฟังอย่างตั้งใจ การอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง สามารถใช้เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนได้มากมีข้อมูลที่เป็นจริง มีภาพประกอบที่น่าสนใจจะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้น

ได้ การเล่านิทานจะเป็นช่วงเวลาของเด็กและครูได้ยืดหยุ่นทำตัวสบาย ๆ ความสนใจและความสามารถในการฟังนิทานของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 จะมีความสนใจในเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต เรื่องราวของของนิทานต้องอยู่ในขอบเขตที่เด็กจะสามารถแก้ไขได้เป็นเรื่องสั้น เด็กฟังแล้วสบายใจในการเลือกหนังสือนิทานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์หรือนิทานที่ครูแต่งขึ้นเอง ควรที่จะตั้งจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เด็กได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ในเรื่องใดบ้าง จึงจะทำให้บทเรียนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กน่าสนใจและสามารถจดจำได้ดี และต้องเลือกนิทานให้สอดคล้องกับวัย ความสนใจของเด็ก เพื่อจะโยงเข้าสู่บทเรียนได้อย่างแนบเนียน (นิตยา ประพฤติกิจ, 2541 : 163)

จากการประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี ในปีการศึกษา 2552 – 2553 นั้น พบว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยนั้น ร้อยละ 40 อยู่ในเกณฑ์ดี และร้อยละ 60 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เมื่อนำเกณฑ์ที่ได้มาเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ผลที่ได้ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ที่ทางโรงเรียนได้ตั้งไว้นั้น ผู้เรียนต้องอยู่ในเกณฑ์ ร้อยละ 75 ขึ้นไป ถึงจะอยู่ในระดับดี และปัญหาที่พบมากที่สุดในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปีการศึกษา 2552 - 2553 คือ เรื่อง การรู้ค่าจำนวน 1 – 10 บอกแสดงตำแหน่ง หน้า – หลัง ระยะใกล้ – ไกล และการเรียงลำดับ 1 - 30 ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากนักเรียนขาดความสนใจ และความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้มีความสนใจที่จะใช้นิทาน เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่จัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่จัดกิจกรรมโดยใช้นิทานและที่จัดกิจกรรมแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้แนวทางการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ และในทักษะอื่น ๆ ต่อไป
2. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 3 ห้อง จำนวน 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และอนุบาลปีที่ 2/3 โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1.2.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 เป็นกลุ่มที่ใช้การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน จำนวน 32 คน

1.2.2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เป็นกลุ่มที่ใช้การจัดกิจกรรมแบบปกติ จำนวน 32 คน

1.3 ตัวแปรของการวิจัย

1.3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน

1.3.2 ตัวแปรตาม คือ

- 1) ทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
- 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรม โดยใช้นิทาน

นิทาน

2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 การใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้

2.1.1 การรู้ค่าจำนวน 1 – 10

2.1.2 บอกแสดงตำแหน่ง หน้า – หลัง ระยะใกล้ – ไกล

2.1.3 การเรียงลำดับ 1 – 30

2.2 ความพึงพอใจ

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี จัดชั้นเรียนแบบละ
ความสามารถของนักเรียนทั้งเก่ง อ่อน และปานกลางทุกห้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หมายถึง เด็กนักเรียนอายุ 5 – 6 ปี ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเทศบาล
วัดชุมพลคีรี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

นิทาน หมายถึง หนังสือภาพประกอบการเล่าเรื่องราวที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการรู้ค่า
จำนวน 1 – 10 บอกแสดงตำแหน่ง หน้า – หลัง, ระยะใกล้ – ไกล, และการเรียงลำดับ 1 - 30 ที่
มีอยู่ทั่วไปในท้องตลาด และที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล
ปีที่ 2 ในเรื่องการรู้ค่าจำนวน 1 – 10, บอกแสดงตำแหน่ง หน้า – หลัง, ระยะใกล้ – ไกล และการ
เรียงลำดับ 1 - 30 ซึ่งวัดได้โดยการใช้แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกด้านจิตใจในทางบวก ความชื่นชอบ และปฏิกิริยา
ตอบสนองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะทาง
คณิตศาสตร์ ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่จัดกิจกรรมโดยใช้นิทานจะมีทักษะทางด้านคณิตศาสตร์สูง
กว่านักเรียนที่จัดกิจกรรมแบบปกติ
2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่จัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน เพื่อพัฒนาทักษะทางด้าน
คณิตศาสตร์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป